

МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ
ПРИДНЕСТРОВСКОЙ МОЛДАВСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

П Р И К А З

20.09.2022

№ 835

г. Тирасполь

О введении в действие
Примерной программы по учебному предмету
«Украинский язык» для 10-11 классов
общеобразовательных организаций
Приднестровской Молдавской Республики

В соответствии с Законом Приднестровской Молдавской Республики от 27 июня 2003 года № 294-3-Ш «Об образовании» (САЗ 03-26), Постановлением Правительства Приднестровской Молдавской Республики от 26 мая 2017 года № 113 «Об утверждении Положения, структуры и предельной штатной численности Министерства просвещения Приднестровской Молдавской Республики» (САЗ 17-23) с изменениями и дополнениями, внесенными постановлениями Правительства Приднестровской Молдавской Республики от 9 ноября 2017 года № 307 (САЗ 17-46), от 25 января 2018 года № 22 (САЗ 18-5), от 10 сентября 2018 года № 306 (САЗ 18-37), от 23 октября 2019 года № 380 (САЗ 19-41), от 6 апреля 2020 года №102 (САЗ 20-15), от 13 августа 2021 года № 269 (САЗ 21-33), от 31 августа 2021 года № 286 (САЗ 21-35),
п р и к а з ы в а ю:

1. Утвердить и ввести в действие Примерную программу по учебному предмету «Украинский язык» для 10-11 классов общеобразовательных организаций Приднестровской Молдавской Республики согласно Приложению к настоящему Приказу.

2. ГОУ ДПО «Институт развития образования и повышения квалификации» (В.В. Проценко) разместить утвержденную программу на информационном сайте «Школа Приднестровья».

3. Контроль за исполнением настоящего Приказа возложить на заместителя министра просвещения Приднестровской Молдавской Республики Н.В. Солдатову.

Министр

С.Н. Иванишина

Приложение к Приказу
Министерства просвещения
Приднестровской
Молдавской Республики
от « 20 » 09 2022 года № 835

МІНІСТЕРСТВО ПРОСВІТИ ПРИДНІСТРОВСЬКОЇ МОЛДАВСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ
ДОЗ ДПО «ІНСТИТУТ РОЗВИТКУ ОСВІТИ І ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ»

**ПРИБЛИЗНА ПРОГРАМА
З НАВЧАЛЬНОГО ПРЕДМЕТА «УКРАЇНСЬКА МОВА»
для 10-11 класів загальноосвітніх організацій
Придністровської Молдавської Республіки**

Тирасполь
2022

Автори-укладачі:

- Бронич І. О., вчитель української мови та літератури вищої кваліфікаційної категорії ДОЗ «Республіканський український теоретичний ліцей-комплекс»;
- Ніязова Т. М., вчитель української мови та літератури вищої кваліфікаційної категорії ДОЗ «Республіканський український теоретичний ліцей-комплекс»;
- Субцирел І. А., вчитель української мови та літератури вищої кваліфікаційної категорії ДОЗ «Республіканський український теоретичний ліцей-комплекс».

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Приблизна програма навчального предмета «Українська мова» для середньої (повної) загальної освіти Придністровської Молдавської Республіки складена відповідно до вимог державного освітнього стандарту середньої (повної) загальної освіти ПМР на основі авторської програми «Програма з української мови для загальноосвітніх закладів з українською мовою навчання (5–11 клас)» 10–11 класи. Авт.-упоряд. В. Новосьолова. Л. Скуратівський, Г. Шелехова – Київ, 2003 // Збірник нормативного і програмного супроводу з навчального предмета «Українська мова (рідна)». – Тирасполь: ДОЗ «ІДІРО», 2009. Укладач Аношкіна І. О.

У програмі враховано офіційний статус української мови (Закон ПМР «Про мови у Придністровській Молдавській Республіці»), її суспільні функції, взято до уваги специфіку навчального предмета, що має виразні інтегративні функції, здатність справляти різнобічний навчальний, розвивальний і виховний впливи на учнів, сприяти формуванню особистості, готової до активної, творчої діяльності у всіх сферах життя суспільства, формувати навички самостійної навчальної діяльності, самоосвіти й самореалізації; ураховано сучасні організаційні форми, методи й технології навчання української мови в загальноосвітніх навчальних закладах.

Орієнтовна програма складена таким чином, що передбачає вивчення навчального предмета на *базовому та поглибленому рівнях*.

Опанування української мови у старшій школі посідає особливе місце з огляду на універсальну необхідність досконалого володіння нею всіма випускниками безвідносно до типу школи та їхньої майбутньої спеціалізації.

Вивчення систематичного курсу української мови завершується в основній школі. Головне завдання старшої – подальше вдосконалення набутих умінь і навичок володіння мовою на основі здобутих раніше і нових знань.

У програмі рівня стандарту закладено обов'язковий оптимальний зміст навчання української мови як державної, достатній для подальшого розвитку предметних і ключових компетентностей. Вони базуються на комбінації пізнавальних відношень, знань, умінь та практичних навичок для активної дії, цінностей, досвіду, емоцій, поведінкових аспектів.

Передбачено формування в учнів ключових компетентностей, необхідних для успішної життєдіяльності (вільне володіння державною мовою; здатність спілкуватися рідною (за відмінності від державної) та іноземними мовами; математична компетентність; компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій; інноваційність; екологічна компетентність; інформаційно-комунікаційна компетентність; навчання впродовж життя; громадянські та соціальні компетентності, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, з усвідомленням рівних прав і можливостей; культурна компетентність; підприємливість та фінансова грамотність; інші компетентності, передбачені стандартом освіти).

Усі перелічені групи компетентностей об'єднані такими спільними вміннями:

- читати і розуміти прочитане;
- висловлювати думку усно і письмово;
- критично мислити;
- логічно обґрунтовувати позицію;
- виявляти ініціативу;
- творити;
- розв'язувати проблеми, оцінювати ризики та приймати рішення;
- конструктивно керувати емоціями;
- застосовувати емоційний інтелект;
- співпрацювати у команді.

Результатом такого процесу є формування загальної компетентності людини, що є сукупністю ключових компетентностей, інтегрованою характеристикою особистості, яка

має сформуватися у процесі навчання й містити знання, уміння, ставлення, досвід діяльності й особистісні поведінкові моделі. Визначальною ознакою цього підходу є зміщення акцентів на готовність учня застосовувати здобуті знання та набуті вміння й навички для розв'язання проблем, які виникають у реальному житті.

Системна імплементація 10 груп ключових компетентностей у зміст освіти, їхня сформованість сприятимуть досягненню вагомих результатів, якими стануть:

- активна соціалізація учнів;
- усвідомлений вибір ними життєвого шляху;
- стійкі моральні переконання; сформованість гуманістичного світогляду;
- усвідомлення кожним своїх реальних можливостей і суб'єктності як творця власного життя;
- уміння користуватися сучасними інформаційними технологіями для життєтворчості, удосконалення ключових і предметних компетентностей;
- спроможність генерувати та пропонувати ідеї, розробляти і здійснювати плани та власні проекти; досягати особистого успіху;
- здатність ефективно взаємодіяти й результативно співпрацювати з іншими, впливаючи на якісний поступ суспільства;
- громадянськість, громадянська відповідальність;
- сформованість екологічної культури, відповідальності за природу як національне багатство тощо;
- суспільна ініціативність і активність; готовність гідно представляти країну свого громадянства;
- вміння інтерактивно застосовувати мову для досягнення життєвих цілей, життєтворчості, духовного розвитку тощо;
- потенціал продуктивності, конкурентоспроможності, захищеності та мобільності на ринку праці;
- здатність до саморозвитку й самовдосконалення.

Досягненню освітніх результатів сприятимуть правильно визначені мета і завдання мовної освіти.

Мета навчання української мови у старшій школі на рівні стандарту полягає у створенні оптимальних умов для становлення й соціалізації всебічно розвинутої особистості, яка вільно володіє державною мовою, вміння інтерактивно застосовувати її для досягнення життєвих цілей, життєтворчості, духовного розвитку; усвідомлює себе громадянином Придністров'я; має необхідні компетентності для інтеграції в суспільство на різних рівнях; вільно орієнтується у всезростаючому інформаційному потоці; вміння формувати й обстоювати власну думку, громадянську позицію; самонавчатись і самовдосконалюватись упродовж життя; готова до свідомого життєвого вибору і самореалізації, трудової діяльності та громадянської активності.

Завдання курсу:

- формувати в учнів закладу середньої освіти цілісний світогляд громадян Придністров'я;
- розвивати навички володіння нормативним українським мовленням, підвищувати мовленнєву культуру учнів;
- на основі знань про комунікативно-стилістичні якості мовлення розвивати в учнів здатність доцільно й ефективно використовувати засоби мови;
- удосконалювати навички комунікативної взаємодії;
- розвивати в учнів здатність самостійно поповнювати свої знання й удосконалювати власне мовлення;
- формувати навички самоконтролю.

Навчання української мови на рівні стандарту стає ще більш особистісно зорієнтованим. Значна роль надається розвитку здатності застосовувати сформовані компетентності для розв'язання навчальних і життєвих завдань, користуватися мовою як

важливим інструментом професійного самовизначення, допрофесійної підготовки й особистісного становлення. Це забезпечується створенням оптимальних умов для різнобічного мовленнєвого розвитку кожного учня, враховуючи його соціалізацію та майбутню спеціалізацію, індивідуальні здібності й пізнавальні інтереси, зрослі комунікативні потреби, заохоченням до більшої самостійності у розширенні й поглибленні здобутих в основній школі знань, удосконаленні набутих умінь і навичок.

Покладені в основу реформування освіти 10 груп ключових компетентностей формуються через зміст освіти, який розроблений, враховуючи сучасні наукові підходи, загальнодидактичні та методичні принципи.

Зміст навчання української мови у 10–11-х класах розроблено на основі таких підходів: аксіологічного, компетентнісного, особистісно орієнтованого та діяльнісного. Перший забезпечує ціннісну матрицю опанування мови. Другий скеровує освітній процес на формування в учнів ключових і предметних компетентностей. Третій – на всебічний розвиток і саморозвиток учня як суб'єкта пізнання і навчальної діяльності, враховуючи його пріоритети і здібності. Четвертий підхід спрямовує навчально-виховний процес на опанування учнями різних видів діяльності, у яких вони здобувають знання, набувають умінь і навичок, досвіду взаємодії з іншими людьми, суспільством і світом.

До загальнодидактичних принципів, покладених в основу змісту, належать: єдність навчання, виховання і розвитку; науковість; системність, систематичність і послідовність; усвідомленість та доступність; стійкість знань, умінь, навичок; наступність і перспективність; зв'язок теорії з практикою; наочність; проблемність; постійна новизна навчання; застосування різних типів уроків та форм навчальної діяльності; оптимальний добір і поєднання різних методів та прийомів навчання. Зі специфічних лінгводидактичних принципів у змісті мовної освіти враховують: принцип поліфункціональності української мови; модельованого оволодіння мовою; функціональності; комплексності (взаємопов'язаного опанування видів мовленнєвої діяльності); мисленнєво-мовленнєвої активності; текстоцентризму, текстотворчості; мовленнєвої індивідуалізації; ситуаційності та ін.

Відповідно до зазначених підходів зміст навчання української мови структурується за чотирма змістовими лініями – мовленнєвою, мовною, соціокультурною та діяльнісною (стратегічною). Мовна і мовленнєва змістові лінії у старшій школі максимально тяжіють до об'єднання, а їхнє розмежування стає ще більш умовним, ніж в основній ланці. В 11-му класі обидві лінії збігаються в одну – мовно-мовленнєву.

Новаційна суть навчальної програми полягає у зміні системи освітніх координат. Її побудовано у форматі від очікуваних результатів до змісту, який повинні засвоїти учні, щоб їх досягти. У цьому полягає відмінність нової програми від традиційної з її лінійною залежністю між змістом і обумовленими ним вимогами до рівня навчальних досягнень учнів. Зміна філософії програми пояснює перше місце графі «Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів».

У ній докладно виписано прогнозовані результати, деталізовано вміння, які необхідно сформувані в учнів під час опрацювання конкретної теми курсу. Уміння градуюються за рівнями: від репродуктивних до конструктивних і творчих. Це дає змогу простежити весь процес формування умінь – від найпростіших до складних та вмінь найвищого рівня, які співвідносяться з відповідними рівнями, закладеними у Критеріях оцінювання навчальних досягнень учнів. Критерії – окремий документ, у якому докладно розписано вимоги до знань, умінь і навичок учнів з усіх аспектів володіння мовою, та методика їхнього оцінювання.

Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів і визначені у програмі обсяг змісту співмірні з часом, відведеним на його засвоєння та формування відповідних умінь і навичок.

Зміст, який належить засвоїти учням, розподілений на інваріантний та варіативний. Інваріантний змістовий компонент містить перелік 10 груп універсальних ключових

компетентностей, які формуються на уроках з усіх предметів. Зазначені компетентності стосуються усіх чотирьох змістових ліній програми з української мови. Їх поділено на крізьмовні (мовна; мовленнєва) та наскрізні (соціокультурна; діяльнісна або стратегічна).

В 11-му класі варіативний змістовий компонент включає три змістові лінії – одну об'єднану крізьмовну мовно-мовленнєву та дві наскрізні – соціокультурну і діяльнісну (стратегічну).

Мовна змістова лінія включає актуальні питання функціонування української мови, теоретичні відомості, що їх слід засвоїти. Її чільне місце у структурі програми відбиває пріоритетність компонента знань, без якого неможливе формування будь-яких умінь.

Мовленнєва змістова лінія реалізується комплексно, інтегративно. Вона представляє функціональну систему мовлення, окреслює зміст ефективної мовленнєвої діяльності в єдності чотирьох її складових – слухання, читання, говоріння і письма. Сюди входять відомості про мовлення та перелік основних робіт за кожним із видів мовленнєвої діяльності.

Наповнення соціокультурної лінії підводить предметну змістову основу під мовленнєву діяльність учнів. Реалізація цієї лінії забезпечить становлення гуманістичного світогляду, засвоєння ними цінностей – абсолютних (вічних), національних, громадянських, особистих, сімейних (родинних); формування ціннісної матриці особистості; здатності дотримуватися норм, які регулюють суспільні відносини; соціалізацію учнів як членів суспільства.

Засвоївши матеріал соціокультурної змістової лінії, випускники набудуть умінь:

- дотримуватися загальносвітових підходів щодо мовної поведінки як громадян;
- гнучко й ефективно застосовувати українську мову для досягнення соціальних і життєвих цілей, опанування культурних надбань народу, самовираження у сфері культури;
- досягати міжкультурного взаєморозуміння;
- обстоювати державні інтереси, справедливість, рівність, толерантність та інші громадянські цінності;
- виконувати посильну роль міжкультурного посередника;
- представляти соціокультурний портрет країни свого громадянства;
- дотримуватися норм соціальної поведінки.

Діяльнісна (стратегічна) змістова лінія визначає подальший розвиток в учнів загальнонавчальних умінь і навичок, сформованих у попередніх класах і на уроках рідної мови. Вони сприятимуть набуттю відповідної компетентності за такими складниками: функціональним, мотиваційним і проєктивним.

Функціональний складник включає:

- уміння здобувати знання, оперувати ними, застосовувати їх на практиці;
- навички багатоаспектної діяльності в різних сферах;
- готовність до співпраці;
- володіння адаптивними якостями (здатність діяти відповідно до ситуації; уміння пристосовуватися до обставин, які змінюються, до оточення; гнучкість);
- навички ролівої поведінки.

Про мотиваційну зрілість особистості свідчать:

- її самостійність, самодостатність;
- здатність критично мислити;
- уміння робити власний вибір, визначати особисті цілі.

Сформованість проєктивної культури означає:

– наявність стратегічного та прогностичного мислення (здатність будувати плани на близьку й далеку перспективу, передбачати результати, а також можливі труднощі й наслідки);

– володіння креативними якостями (спроможністю створювати нову реальність у будь-якій формі);

- здатність реалізовувати заплановане;

– прагнення до самовдосконалення.

Однією з ознак часу є надшвидке нагромадження інформації. Це потребує здатності сприймати, осмислювати, аналізувати, обробляти й систематизувати різноманітні факти, а отже, посилення уваги до розвитку в учнів критичного мислення. Його формування у комплексі з уміннями наскрізного характеру передбачене діяльнісною (стратегічною) змістовою лінією.

Нова якість набуття й ефективність застосування ключових та предметних компетентностей забезпечуються переліком чітко виписаних обов'язкових знань, умінь і навичок спрогнозованого гарантованого особистісно вмотивованого результату, якого учень має досягти.

Зміст навчання в 11-му класі становлять культура мовлення, стилістика й елементи практичної риторики. Між цими розділами науки про мову існує тісний органічний взаємозв'язок. Культура мовлення розглядається науковцями на двох рівнях. Вона співвідноситься, по-перше, з мовними нормами, які забезпечують правильність мовлення, і, по-друге, з нормами, що визначають його комунікативну доцільність та дієвість. Найвищим виявом володіння мовою є красномовство, яке вивчає риторика або основи публічного мовлення.

Відповідно до цього і побудовано програму курсу «Українська мова» для старшої школи загальноосвітніх навчальних закладів з українською мовою навчання. Основний зміст роботи в 10-му класі становить опрацювання норм сучасної української літературної мови, а також особливостей використання у мовленні засобів різних її рівнів. Десятикласники системно опановують якісні ознаки культури мовлення, починаючи з його правильності – відповідності нормам сучасної української літературної мови (норми загальнообов'язкові історично та соціально зумовлені правила, що відбивають закономірності функціонування мовної системи і поширюються на всі її рівні). Фонетичні норми регламентують правильне вживання у мовленні звуків мови (чергування голосних і приголосних, подовження, уподібнення тощо). Орфоепічні норми регулюють наголошування слів та вимову звуків: лексичні – вживання слів відповідно до їхніх значень, сполучуваність слів; граматичні (морфологічні й синтаксичні) норми визначають форми слів, регулюють побудову словосполучень та речень; орфографічні – написання слів; пунктуаційні – вживання розділових знаків. Особливу увагу приділено нормам, які найчастіше порушуються (зокрема під впливом інтерференції) й істотно впливають на якість мовлення, рівень мовленнєвої культури учнів. У програмі їх виділено курсивом.

Оволодіння нормами літературної мови здійснюється на основі актуалізації знань, умінь і навичок, здобутих учнями в основній школі, тому ця робота матиме переважно практичне спрямування.

В 11-му класі основна увага зосереджується на комунікативно-стилістичних якостях мовлення й елементах практичної риторики, присвячених розвитку в учнів навичок публічного мовлення.

Перед старшокласниками стоїть завдання вдосконалити володіння комунікативно доцільним та дієвим українським мовленням на основі засвоєння його комунікативно-стилістичних якостей: змістовності, точності, логічності, чистоти, виразності, багатства, доречності й ефективності, а також розвивати риторичну діяльність. Змістовність означає обізнаність мовця із предметом мовлення (про що йдеться), інформаційну достатність, пізнавальну наповненість, конкретність, переконливість мовлення. Точність – це строга співвіднесеність слів з означуваними предметами і явищами дійсності; логічність – відповідність сказаного (написаного) певним реаліям життя, продуманість, семантична і структурна впорядкованість мовлення; чистота – це естетичність мовлення, недопущення у ньому елементів, невластивих літературній мові (діалектизмів, жаргонізмів тощо), порушень орфоепічних, лексичних та інших норм; виразність – такі особливості структури мовлення, які підтримують увагу й інтерес у слухача (читача); багатство – різноманітність мовних засобів, значний обсяг активного словника, розвиненість граматичного ладу

мовлення; доречність і ефективність – відповідність мовлення меті й умовам спілкування. Його дієвість.

Зазначені комунікативно-стилістичні якості мовлення формуються не по чергово, а комплексно, на основі теоретичних відомостей, зміст навчання яких викладено у вступній частині розділу «Культура мовлення і стилістика» та в окремих цілісних фрагментах програми, присвячених конкретним ознакам зразкового мовлення.

У результаті засвоєння розділу «Культура мовлення і стилістика» 11-ти класники удосконалять власне мовлення відповідно до норм української літературної мови, навчатися аналізувати мовні засоби, враховуючи стилістичний аспект їхнього функціонування у мовленні, зможуть оцінювати і свідомо добирати їх для створення власних висловлень; оволодіють різними способами вираження того самого змісту, багатством лексичної та граматичної синонімії української мови. Врахування комунікативно-стилістичних якостей зразкового мовлення у побудові власних висловлень істотно вплине на ефективність мовленнєвої й, зокрема, риторичної діяльності старшокласників.

Культура мовлення органічно пов'язана з риторикою як перший і другий етапи оволодіння комунікативно-стилістичними якостями мовлення, тому в 11-му класі учні засвоюють не тільки основні якості досконалого мовлення, а й комплексно опановують ці якості у їхньому поєднанні, залежно від умов спілкування. Опрацьовуючи розділ «Основи публічного мовлення», старшокласники освоюють технології досягнення означених якостей у публічному мовленні. На цьому ґрунтуються елементи практичної риторики, які мають на меті вчити красномовства – ефективної мовленнєвої комунікації. Відповідний матеріал імплементовано у зміст кожного розділу програми. Він спрямований на формування в учнів поняття про риторичне мистецтво побудови й оприлюднення досконалого висловлення, що вкрай необхідно кожній людині для успішної соціалізації та професійного зростання.

Засвоюючи основи публічного мовлення, 11-ти класники аналізуватимуть взірці красномовства, вчитимуться визначати актуальні й цікаві теми, розробляти предметну основу промови, знаходити матеріал, структурувати виступ, переконливо аргументувати й обґрунтовувати власні тези і коректно спростовувати хибні погляди на ту чи іншу проблему, виголошувати промову, застосовуючи як вербальні, так і невербальні засоби й ефективні способи встановлення контакту з аудиторією та впливу на неї.

У 10-11-му класах передбачено також спеціальні уроки розвитку мовлення, на яких учні удосконалюватимуть уміння конспектувати, складати тези, тексти виступів, повідомлень і промов, писати перекази, твори, мініатюри, статті, електронні листи, СМС-повідомлення, створювати усні висловлення, оформляти резюме, ділові папери та ін. Значну увагу приділено розвитку перекладацьких умінь і навичок.

Відповідно до програми старшокласники опановуватимуть культуру мовленнєвої поведінки, етику та мовленнєвий етикет.

Курс старшої школи закінчується розділом «Узагальнення і систематизація найважливіших відомостей з основних розділів науки про мову», завданням якого є підбиття підсумків вивченого за курс загальноосвітньої школи і підготовка до зовнішнього незалежного оцінювання.

Успішній реалізації завдань вивчення української мови у старшій школі сприятиме застосування сучасних освітніх технологій, які оптимально враховують індивідуальні здібності, нахили й потреби старшокласників, аспекти їхнього особистісного становлення й самооцінки та професійного самовизначення. Це, зокрема, системи розвивального, інтерактивного навчання, технології креативного, дослідницького й інформаційного характеру. Застосовувані технології мають відповідати таким вимогам:

– реалізувати аксіологічний, особистісно орієнтований, компетентнісний і діяльнісний підходи;

- ґрунтуватися на суб'єкт-суб'єктній співпраці всіх учасників навчально-виховного процесу;
  - стимулювати розвиток емоційно-вольової сфери особистості;
  - максимально задіяти спектр ресурсів особистості;
  - враховувати індивідуальні особливості учнів;
  - забезпечувати становлення особистості у контексті життєвого, професійного і творчого шляху;
  - передбачати формування здатності ставати суб'єктом прийняття самостійних рішень, творчої діяльності;
  - реалізувати соціальні рольові позиції людини.
- Значна роль відводиться розширенню можливостей для самостійної роботи учнів. У програмі подано орієнтовний розподіл навчального часу. Учителеві надається право у разі потреби вносити до нього необхідні корективи (скорочення кількості спеціальних уроків розвитку мовлення небажане).

2. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА НАВЧАЛЬНОГО ПРЕДМЕТА

Українська (рідна) мова є засобом залучення до духовного багатства української культури та літератури, основним каналом соціалізації особистості, залучення її до культурно-історичного досвіду людства.

Метапредметні освітні функції української (рідної) мови визначають універсальний, узагальнюючий характер впливу предмета «Українська мова» на формування особистості дитини у процесі її навчання у школі.

Українська (рідна) мова є основою розвитку мислення, уяви, інтелектуальних і творчих здібностей учнів; основою самореалізації особистості, розвитку здібностей до самостійного засвоєння нових знань і умінь, разом з організацією навчальної діяльності.

Як форма зберігання і засвоєння різних знань, українська мова нерозривно пов'язана з усіма шкільними предметами, впливає на якість їхнього засвоєння, а в подальшому – на якість оволодіння професійними навичками. Вміння спілкуватися, досягати успіхів у процесі комунікації, висока соціальна та професійна активність є тими характеристиками особистості, які багато в чому визначають досягнення людини практично у всіх сферах життя, сприяють її соціальній адаптації до мінливих умов сучасного світу.

Українська (рідна) мова є основою формування етичних норм поведінки дитини в різних життєвих ситуаціях, розвитку здатності давати аргументовану оцінку вчинкам з позиції моральних норм.

3. МІСЦЕ ПРЕДМЕТА В НАВЧАЛЬНОМУ ПЛАНІ

Відповідно до державного освітнього стандарту середньої (повної) загальної освіти (Наказ Міністерства освіти за 7 травня 2021 р. № 349) програма з предмета «Українська мова» передбачає реалізацію на базовому та поглибленому рівнях. Загальна кількість навчальних годин за період навчання з 10 по 11 класи для базового рівня становить 68 годин (1 година на тиждень), для поглибленого рівня – 204 години (3 години на тиждень). Годинне навантаження за роками навчання розподіляється так (таблиця 1.1 і 1.2):

Таблиця 1.1.

Клас	Рівень засвоєння програми навчального предмета	
	Базовий рівень	Поглиблений рівень
10 клас	34	102
11 клас	34	102
Всього годин	68	204

Таблиця 1.2.

Об'єм навчального навантаження з навчального предмета «Українська мова» за профілем навчання в організаціях, які реалізують програми середньої (повної) загальної освіти:

Найменування профілю середньої (повної) загальної освіти		Кількість годин		Всього
		на тиждень	за рік	
1.	Гуманітарний профіль (філологічний напрямок)	3	102	204
	Гуманітарний профіль (правознавчий напрямок)	3	102	204
2.	Природно-науковий профіль	1	34	68
3.	Технологічний профіль	1	34	68
4.	Соціально-економічний профіль (соціологічний напрямок)	1	34	68
	Соціально-економічний профіль (економічний напрямок)	1	34	68
5.	Універсальний профіль	1	34	68

4. ОСОБИСТІСНІ, МЕТАПРЕДМЕТНІ ТА ПРЕДМЕТНІ РЕЗУЛЬТАТИ ОСВОЄННЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРЕДМЕТА

Особистісні результати

Таблиця 2.

У випускника буде сформовано	Випускник отримає можливість для формування
<ul style="list-style-type: none"> - дбайливе ставлення до української мови як невід'ємної частини української культури як основи громадянської ідентичності; - усвідомлення ролі української мови як державної мови Придністровської Молдавської Республіки та мови міжнародного спілкування; - усвідомлення свого місця у полікультурному світі; - готовність до самостійної творчої та відповідальної діяльності; - готовність і здатність вести діалог з іншими людьми; - естетичне ставлення до мови та мовлення. 	<ul style="list-style-type: none"> <i>потреби зберегти чистоту української мови як явища національної культури;</i> <i>- поваги до свого народу, його минулого, відбитого у мові;</i> <i>- світогляду, який відповідає сучасному рівню розвитку гуманітарної науки;</i> <i>готовності брати участь у діалозі культур;</i> <i>- потреби саморозвитку, зокрема мовного, розуміння ролі мови у процесах пізнання;</i> <i>- навичок співпраці;</i> <i>- усвідомлення виразних можливостей мови та мовлення.</i>

Метапредметні результати

Таблиця 3

У випускника буде сформовано	Випускник отримає можливість для формування
Регулятивні універсальні навчальні дії	
- вміння самостійно визначати цілі та складати плани;	- вміння самостійно оцінювати та приймати рішення, які визначають

<ul style="list-style-type: none"> – самостійно здійснювати, контролювати і коригувати урочну та позаурочну діяльність, разом з позашкільною; використовувати різні ресурси для досягнення цілей; – вибирати успішні стратегії у важких ситуаціях; – здатність до самостійного пошуку інформації, зокрема вміння користуватися лінгвістичними словниками; – вміння критично оцінювати й інтерпретувати інформацію, яка отримується з різних джерел: – вміння визначати цілі діяльності та планувати її, контролювати і коригувати діяльність; – вміння оцінювати своє та чуже мовлення з естетичних та моральних позицій; – вміння вибирати стратегію поведінки, яка дозволяє досягти максимального ефекту. 	<p><i>стратегію поведінки, враховуючи громадянські та моральні цінності;</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – навичок пізнавальної рефлексії як усвідомлення вчинених дій та розумових процесів, їхніх результатів та підстав, меж свого знання та незнання, нових пізнавальних завдань та засобів їхнього досягнення.
<i>Пізнавальні універсальні навчальні дії</i>	
<ul style="list-style-type: none"> – володіння навичками пізнавальної, навчально-дослідницької та проектної діяльності; – використання різноманітних методів пізнання; – володіння логічними операціями аналізу, синтезу, порівняння; – володіння всіма видами мовленнєвої діяльності: говорінням, слуханням, читанням та письмом. 	<ul style="list-style-type: none"> – самостійної інформаційно-пізнавальної діяльності, разом із вмінням орієнтуватися у різних джерелах інформації, критично оцінювати й інтерпретувати інформацію, яка отримується з різних джерел; – навичок володіння всіма видами мовної діяльності: говорінням, слуханням, читанням та письмом.
<i>Комунікативні універсальні навчальні дії</i>	
<ul style="list-style-type: none"> – вміння ефективно спілкуватися у процесі спільної діяльності з усіма її учасниками, не допускати конфліктів; – вміння висловлювати своє ставлення до дійсності та створювати усні й письмові тексти різних стилів і жанрів, враховуючи мовну ситуацію (комунікативну мету, умови спілкування, адресата тощо); – вільне володіння усною та письмовою формою мови, діалогом і монологом. 	<ul style="list-style-type: none"> – вміння продуктивно спілкуватися та взаємодіяти у процесі спільної діяльності, враховувати позиції іншої людини, ефективно вирішувати конфлікти; – володіння мовними засобами: вміння ясно, логічно і точно висловлювати свою думку, використовувати адекватні мовні засоби.

Предметні результати

Таблиця 4

Знати	Уміти	Використовувати у практичній діяльності
10 КЛАС		
БАЗОВИЙ РІВЕНЬ		
ВСТУП		
– функції мови;	– проводити різні види аналізу мовних одиниць.	– пояснювати взаємозв'язок фактів мови й історії, мови і

<p>– основні відомості про лінгвістику як науку, роль старослов'янської мови у розвитку української мови, форми існування української національної мови, літературна мова та її ознаки.</p>	<p>мовних явищ і фактів, які допускають неоднозначну інтерпретацію.</p>	<p>культури українського та інших народів.</p>
<p>РІВНІ МОВНОЇ СИСТЕМИ. НОРМИ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ. КУЛЬТУРА МОВЛЕННЯ І СПІЛКУВАННЯ</p>		
<p>– рівні мовної системи та норми української літературної мови: – види й засоби спілкування; – вимоги до культури мовлення; – особливості національного мовленнєвого етикету.</p>	<p>– спілкуватися відповідно до вимог культури мовлення; – використовувати вербальні та невербальні засоби спілкування.</p>	<p>– розмежовувати варіанти норм, навмисні та ненавмисні порушення мовної норми; – проводити лінгвістичний аналіз навчально-наукових, ділових, публіцистичних, розмовних і художніх текстів; – оцінювати усні та письмові висловлювання з погляду мовного оформлення, ефективності досягнення поставлених комунікативних завдань.</p>
<p>ПОГЛИБЛЕННЯ І СИСТЕМАТИЗАЦІЯ НАЙВАЖЛИВІШИХ ВІДОМОСТЕЙ З ОРФОЕПІЇ, ФОНЕТИКИ, СТИЛІСТИКИ</p>		
<p>– норми української літературної мови; – засоби милозвучності української мови.</p>	<p>– вимовляти звуки відповідно до орфоепічних норм; – визначати стилістичні функції в тексті звуків мови; – використовувати засоби милозвучності; – правильно писати слова з ненаголошеними голосними, м'яким знаком, апострофом; – користуватися орфоепічним і орфографічним словниками.</p>	<p>– застосовувати у практиці мовного спілкування основні орфоепічні, лексичні, граматичні норми сучасної української мови; використовувати у своїй мовній практиці синонімічні ресурси української мови; – застосовувати у практиці письма орфографічні та пунктуаційні норми сучасної української літературної мови.</p>
<p>ПОГЛИБЛЕННЯ І СИСТЕМАТИЗАЦІЯ НАЙВАЖЛИВІШИХ ВІДОМОСТЕЙ З БУДОВИ СЛОВА, СЛОВОТВОРУ, СТИЛІСТИКИ</p>		
<p>– морфологічну будову слова, способи творення слів; – стилістичні особливості значущих частин слова;</p>	<p>– розбирати слова за будовою, визначати способи творення слів; – визначати стилістичні функції в тексті значущих частин слова;</p>	<p>– використовувати правильно і доречно словотворчі засоби в мовленні; – правильно писати слова з орфограмами в коренях, префіксах і суфіксах.</p>

<ul style="list-style-type: none"> – стилістичні засоби словотвору. 	<ul style="list-style-type: none"> – використовувати правильно і доречно словотворчі засоби в мовленні; – правильно писати слова з орфограмами в коренях, префіксах і суфіксах. 	
ПОГЛИБЛЕННЯ І СИСТЕМАТИЗАЦІЯ НАЙВАЖЛИВИШИХ ВІДОМОСТЕЙ З ЛЕКСИКИ, ФРАЗЕОЛОГІЇ, СТИЛІСТИКИ		
<ul style="list-style-type: none"> – зміни в лексичній системі української мови; – лексичні одиниці; – стилістичні засоби лексикології та фразеології. 	<ul style="list-style-type: none"> – доречно використовувати в мовленні лексичні одиниці: професійні слова, терміни, власне українську лексику, синоніми, пароніми, фразеологізми; – визначати стилістичні функції лексичних і фразеологічних одиниць; – користуватися довідковою літературою, словниками; – укладати термінологічні словнички. 	<ul style="list-style-type: none"> – дотримуватися в мовній практиці основних орфоепічних, лексичних, граматичних, стилістичних, орфографічних норм української літературної мови; – використовувати в мовленні лексичні одиниці: професійні слова, терміни, власне українську лексику, синоніми, пароніми, фразеологізми; – користуватися довідковою літературою, словниками; – укладати термінологічні словнички.
ПОГЛИБЛЕННЯ І СИСТЕМАТИЗАЦІЯ НАЙВАЖЛИВИШИХ ВІДОМОСТЕЙ З МОРФОЛОГІЇ, СТИЛІСТИКИ		
<ul style="list-style-type: none"> – стилістичні засоби морфології; – особливості вживання назв осіб за професією, посадою тощо. 	<ul style="list-style-type: none"> – доречно використовувати в мовленні різні частини мови; – визначати й комунікативно доцільно вживати в мовленні стилістичні можливості частин мови; – дотримуватися норм літературної мови. 	<ul style="list-style-type: none"> – доречно використовувати в мовленні різні частини мови; – визначати й комунікативно доцільно вживати в мовленні стилістичні можливості частин мови; – дотримуватися норм літературної мови.
ПОГЛИБЛЕНИЙ РІВЕНЬ		
ВСТУП		
<ul style="list-style-type: none"> – функції мови; – основні відомості про лінгвістику як науку, роль старослов'янської мови у розвитку української мови, форми існування української національної мови, літературну мову та її ознаки. 	<ul style="list-style-type: none"> – проводити різні види аналізу мовних одиниць, мовних явищ і фактів, які допускають неоднозначну інтерпретацію. 	<ul style="list-style-type: none"> – пояснювати взаємозв'язок фактів мови й історії, мови і культури українського та інших народів.

**РІВНІ МОВНОЇ СИСТЕМИ. НОРМИ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ.
КУЛЬТУРА МОВЛЕННЯ І СПІЛКУВАННЯ**

<p>– рівні мовної системи та норми української літературної мови: – види й засоби спілкування; – вимоги до культури мовлення; – особливості національного мовленнєвого етикету; – про лінгвістику як частину загальнолюдського гуманітарного знання.</p>	<p>– спілкуватися відповідно до вимог культури мовлення; – використовувати вербальні та невербальні засоби спілкування; – володіти знаннями про мовну норму, її функції та варіанти, про норми мовної поведінки в різних сферах і ситуаціях спілкування.</p>	<p>– розмежовувати варіанти норм, навмисні та ненавмисні порушення мовної норми; – проводити лінгвістичний аналіз навчально-наукових, ділових, публіцистичних, розмовних і художніх текстів; – оцінювати усні та письмові висловлювання з погляду мовного оформлення, ефективності досягнення поставлених комунікативних завдань; – використовувати на практиці знання про мовну норму, її функції та варіанти, норми мовної поведінки в різних сферах і ситуаціях спілкування.</p>
--	--	---

**ПОГЛИБЛЕННЯ І СИСТЕМАТИЗАЦІЯ НАЙВАЖЛИВІШИХ ВІДОМОСТЕЙ
З ОРФОЕПІЇ, ФОНЕТИКИ, СТИЛІСТИКИ**

<p>– норми української літературної мови; – засоби милозвучності української мови.</p>	<p>– вимовляти звуки відповідно до орфоепічних норм; – визначати стилістичні функції в тексті звуків мови; – використовувати засоби милозвучності; – правильно писати слова з ненаголошеними голосними, м'яким знаком, апострофом; – користуватися орфоепічним і орфографічним словниками.</p>	<p>– застосовувати у практиці мовного спілкування основні орфоепічні, лексичні, граматичні норми сучасної української мови; – використовувати у своїй мовній практиці синонімічні ресурси української мови; – застосовувати у практиці письма орфографічні та пунктуаційні норми сучасної української літературної мови.</p>
--	--	--

**ПОГЛИБЛЕННЯ І СИСТЕМАТИЗАЦІЯ НАЙВАЖЛИВІШИХ ВІДОМОСТЕЙ
З БУДОВИ СЛОВА, СЛОВОТВОРУ, СТИЛІСТИКИ**

<p>– морфологічну будову слова, способи творення слів; – стилістичні особливості значущих частин слова; – стилістичні засоби словотвору.</p>	<p>– розбирати слова за будовою, визначати способи творення слів; – визначати стилістичні функції в тексті значущих частин слова; – використовувати правильно і доречно</p>	<p>– використовувати правильно і доречно словотворчі засоби в мовленні; – правильно писати слова з орфограмами в коренях, префіксах і суфіксах.</p>
--	---	---

	<p>словотворчі засоби в мовленні:</p> <ul style="list-style-type: none"> – правильно писати слова з орфограмами в коренях, префіксах і суфіксах. 	
<p>ПОГЛИБЛЕННЯ І СИСТЕМАТИЗАЦІЯ НАЙВАЖЛИВІШИХ ВІДОМОСТЕЙ З ЛЕКСИКИ, ФРАЗЕОЛОГІЇ, СТИЛІСТИКИ</p>		
<ul style="list-style-type: none"> – зміни в лексичній системі української мови; – лексичні одиниці; – стилістичні засоби лексикології та фразеології. 	<ul style="list-style-type: none"> – доречно використовувати в мовленні лексичні одиниці: професійні слова, терміни, власне українську лексику, синоніми, пароніми, фразеологізми; – визначати стилістичні функції лексичних і фразеологічних одиниць; – користуватися довідковою літературою, словниками; – укладати термінологічні словнички. 	<ul style="list-style-type: none"> – дотримуватися в мовній практиці основних орфоепічних, лексичних, граматичних, стилістичних, орфографічних норм української літературної мови; – використовувати в мовленні лексичні одиниці: професійні слова, терміни, власне українську лексику, синоніми, пароніми, фразеологізми; – користуватися довідковою літературою, словниками; – укладати термінологічні словнички.
<p>ПОГЛИБЛЕННЯ І СИСТЕМАТИЗАЦІЯ НАЙВАЖЛИВІШИХ ВІДОМОСТЕЙ З МОРФОЛОГІЇ, СТИЛІСТИКИ</p>		
<ul style="list-style-type: none"> – стилістичні засоби морфології; – особливості вживання назв осіб за професією, посадою, тощо. 	<ul style="list-style-type: none"> – доречно використовувати в мовленні різні частини мови; – визначати й комунікативно доцільно вживати в мовленні стилістичні можливості частин мови; – дотримуватися норм літературної мови. 	<ul style="list-style-type: none"> – доречно використовувати в мовленні різні частини мови; – визначати й комунікативно доцільно вживати в мовленні стилістичні можливості частин мови; – дотримуватися норм літературної мови.
<p>11 КЛАС</p>		
<p>БАЗОВИЙ РІВЕНЬ</p>		
<p>ВСТУП</p>		
<p>Про українську мову у світі. Про українську діаспору.</p>	<p>Висловлювати власні думки щодо підтримки й розвитку української мови, культури.</p>	<p>Використання мови для самореалізації, самовираження у різних галузях людської діяльності.</p>
<p>КУЛЬТУРА МОВЛЕННЯ І КОМУНІКАЦІЯ</p>		
<ul style="list-style-type: none"> – поняття комунікації, ділового спілкування, комунікабельності; 	<ul style="list-style-type: none"> – дотримуватися вимог культури мовлення з метою ефективної комунікації; 	<ul style="list-style-type: none"> – використовувати засоби передачі інформації;

<ul style="list-style-type: none"> – особливості комунікації у професійній сфері та міжкультурної комунікації; – ознаки культури мовлення. 	<ul style="list-style-type: none"> – моделювати ситуації професійного спілкування з дотриманням етики професійного спілкування; – ефективно використовувати засоби передачі інформації; – урахувати особливості міжкультурної комунікації під час спілкування; – уникати комунікативних помилок під час спілкування. 	<ul style="list-style-type: none"> – дотримуватися вимог культури мовлення з метою ефективної комунікації; – уникати комунікативних помилок під час спілкування.
--	--	--

ПОГЛИБЛЕННЯ І СИСТЕМАТИЗАЦІЯ НАЙВАЖЛИВІШИХ ВІДОМОСТЕЙ ІЗ СИНТАКСИСУ, ПУНКТУАЦІЇ ТА СТИЛІСТИКИ

<ul style="list-style-type: none"> – стилістичні особливості синтаксичних одиниць; – синтаксичні норми. 	<ul style="list-style-type: none"> – аналізувати словосполучення і речення з погляду їхньої структури та комунікативного призначення; – редагувати текст з пунктуаційними помилками; – доречно використовувати в усному й писемному мовленні словосполучення та речення; – здійснювати синтаксичний і пунктуаційний аналіз речень з метою обґрунтування постановки розділових знаків; – використовувати цитати у власному усному та писемному мовленні. 	<ul style="list-style-type: none"> – доречно використовувати в усному та писемному мовленні словосполучення і речення; – здійснювати синтаксичний і пунктуаційний аналіз речень з метою обґрунтування постановки розділових знаків; – використовувати цитати у власному усному та писемному мовленні.
---	--	--

ОРФОГРАФІЧНО-ПУНКТУАЦІЙНИЙ ПРАКТИКУМ

	<ul style="list-style-type: none"> – правильно використовувати в писемному мовленні під час відтворення і створення висловлювань відомі орфограми та пунктограми; 	<ul style="list-style-type: none"> – використовувати в писемному мовленні під час відтворення і створення висловлювань відомі орфограми та пунктограми;
--	--	--

	– виправляти допущені орфографічні та пунктуаційні помилки: – удосконалювати написане.	– виправляти допущені орфографічні та пунктуаційні помилки.
ПОГЛИБЛЕНИЙ РІВЕНЬ		
ВСТУП		
Про українську мову у світі. Про українську діаспору.	Висловлювати власні думки щодо підтримки й розвитку української мови, культури.	Використання мови для самореалізації, самовираження у різних галузях людської діяльності.
КУЛЬТУРА МОВЛЕННЯ І КОМУНІКАЦІЯ		
– поняття комунікації, ділового спілкування, комунікабельності; – особливості комунікації у професійній сфері та міжкультурної комунікації; – ознаки культури мовлення.	– дотримуватися вимог культури мовлення з метою ефективної комунікації; – моделювати ситуації професійного спілкування з дотриманням етики професійного спілкування; – ефективно використовувати засоби передачі інформації; – урахувати особливості міжкультурної комунікації під час спілкування; – уникати комунікативних помилок під час спілкування.	– використовувати засоби передачі інформації; – дотримуватися вимог культури мовлення з метою ефективної комунікації; – уникати комунікативних помилок під час спілкування.
ПОГЛИБЛЕННЯ І СИСТЕМАТИЗАЦІЯ НАЙВАЖЛИВІШИХ ВІДОМОСТЕЙ ІЗ СИНТАКСИСУ, ПУНКТУАЦІЇ ТА СТИЛІСТИКИ		
– стилістичні особливості синтаксичних одиниць; – синтаксичні норми.	– аналізувати словосполучення і речення з погляду їхньої структури та комунікативного призначення; – редагувати текст з пунктуаційними помилками; – доречно використовувати в усному й писемному мовленні словосполучення та речення;	– редагувати текст з пунктуаційними помилками; – доречно використовувати в усному й писемному мовленні словосполучення та речення; – здійснювати синтаксичний і пунктуаційний аналіз речень з метою обґрунтування постановки розділових знаків; – використовувати цитати у власному усному та писемному мовленні.

	<ul style="list-style-type: none"> – здійснювати синтаксичний і пунктуаційний аналіз речень з метою обґрунтування постановки розділових знаків; – використовувати цитаги у власному усному та писемному мовленні. 	
ПОВТОРЕННЯ І СИСТЕМАТИЗАЦІЯ НАЙВАЖЛИВІШИХ ВІДОМОСТЕЙ З ЛІНГВІСТИКИ ТЕКСТУ І СТИЛІСТИКИ		
<ul style="list-style-type: none"> – основні поняття лінгвістики тексту; – основні ознаки тексту; – класифікацію текстів за сферою використання, метою, структурними особливостями; – види текстів у діловому, професійному мовленні. 	<ul style="list-style-type: none"> – виділяти в тексті складне синтаксичне ціле; – здійснювати актуальне членування речення; – визначати способи зв'язку речень у тексті; – аналізувати тексти різних стилів, типів і жанрів мовлення; – переробляти тексти відповідно до визначеної мети й отриманого повідомлення. 	<ul style="list-style-type: none"> – визначати способи зв'язку речень у тексті; – аналізувати тексти різних стилів, типів і жанрів мовлення; – переробляти тексти відповідно до визначеної мети й отриманого повідомлення.
РИТОРИКА		
<ul style="list-style-type: none"> – предмет і завдання риторики; – основні відомості про зародження, розвиток риторики; – етапи ораторської діяльності; – структурні частини тексту промови; – прийоми встановлення і збереження контакту з аудиторією. 	<ul style="list-style-type: none"> – розпізнавати етапи ораторської діяльності, вибудовувати стратегію оратора; – аналізувати умови спілкування, поведінку учасників спілкування; – вибирати тему виступу, визначати його мету, жанр, враховуючи аудиторію; – добирати мовний матеріал, розташовувати його в певній послідовності; – виголошувати промову, коригувати виступ у разі потреби. 	<ul style="list-style-type: none"> – вибирати тему виступу, визначати його мету, жанр, враховуючи аудиторію; – добирати мовний матеріал, розташовувати його в певній послідовності; – виголошувати промову, коригувати виступ у разі потреби.
ОРФОГРАФІЧНО-ПУНКТУАЦІЙНИЙ ПРАКТИКУМ		
	<ul style="list-style-type: none"> – правильно використовувати в писемному мовленні під час відтворення і 	<ul style="list-style-type: none"> – використовувати в писемному мовленні під час відтворення і створення

	створення висловлювань відомі орфограми і пунктограми: – виправляти допущені орфографічні та пунктуаційні помилки: – удосконалювати написане.	висловлювань відомі орфограми і пунктограми: – виправляти допущені орфографічні та пунктуаційні помилки.
--	---	---

5. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОГО ПРЕДМЕТА «УКРАЇНСЬКА МОВА»

Таблиця 5

10 КЛАСС			
БАЗОВИЙ РІВЕНЬ	Кількість годин	ПОГЛИБЛЕНИЙ РІВЕНЬ	Кількість годин
Вступ. Функції мови і мовлення. Роль мови у формуванні й самовираженні особистості	1	Вступ. Функції мови і мовлення. Роль мови у формуванні й самовираженні особистості	1
Рівні мовної системи. Норми літературної мови. Культура мовлення і спілкування	3	Рівні мовної системи. Норми літературної мови. Культура мовлення і спілкування	4
Поглиблення і систематизація найважливіших відомостей з орфоєпії, фонетики, стилістики	6	Поглиблення і систематизація найважливіших відомостей з орфоєпії, фонетики, орфографії	22
Поглиблення і систематизація найважливіших відомостей з будови слова, словотвору, стилістики	8	Поглиблення й систематизація найважливіших відомостей з будови слова, словотвору, стилістики	17
Поглиблення і систематизація найважливіших відомостей з лексики, фразеології, стилістики	5	Поглиблення й систематизація найважливіших відомостей з лексики, фразеології, стилістики	14
Поглиблення і систематизація найважливіших відомостей з морфології, стилістики	8	Поглиблення і систематизація найважливіших відомостей з морфології, стилістики	36
Повторення вивченого в 10 класі	3	Повторення вивченого в 10 класі	8
РАЗОМ	34	РАЗОМ	102
11 КЛАСС			
БАЗОВИЙ РІВЕНЬ	Кількість годин	ПОГЛИБЛЕНИЙ РІВЕНЬ	Кількість годин
Вступ. Українська мова у світі. Українська діаспора	1	Вступ. Українська мова у світі. Українська діаспора	1
Культура мовлення і комунікація	1	Культура мовлення і комунікація	4

Поглиблення і систематизація найважливіших відомостей із синтаксису, пунктуації та стилістики	31	Поглиблення і систематизація найважливіших відомостей із синтаксису, пунктуації та стилістики	60
Повторення вивченого	1	Повторення і систематизація найважливіших відомостей з лінгвістики тексту і стилістики	7
	---	Риторика	7
	---	Орфографічно-пунктуаційний практикум	21
	---	Повторення вивченого	2
РАЗОМ	34	РАЗОМ	102

6. ТЕМАТИЧНЕ ПЛАНУВАННЯ З ВИЗНАЧЕННЯМ ОСНОВНИХ ВИДІВ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ З РІДНОЇ (УКРАЇНСЬКОЇ) МОВИ

Таблиця 6

Тематичне планування	Кількість годин	Характеристика навчальної діяльності учнів
10 КЛАС		
БАЗОВИЙ РІВЕНЬ		
ВСТУП (1 година)		
Функції мови і мовлення. Роль мови у формуванні й самовираженні особистості	1	обґрунтовують необхідність підняття престижності української мови; дотримання культури мовлення як показника загальної культури і рівня інтелектуального розвитку особистості та нації в цілому; характеризують основні вимоги до мовлення; розрізняють нормативне і ненормативне використання мовних засобів.
РІВНІ МОВНОЇ СИСТЕМИ. НОРМИ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ. КУЛЬТУРА МОВЛЕННЯ І СПІЛКУВАННЯ (3 години)		
Рівні мовної системи. Норми літературної мови	1	знайомляться з нормами літературної мови; аналізують мовні рівні; застосовують різні види й засоби спілкування;
Культура мовлення.		
Спілкування. Мовленнєва діяльність <i>МД. Читання мовчки</i>	1	моделюють ситуації спілкування відповідно до вимог культури мовлення;
Мовленнєвий етикет	1	використовують вербальні та невербальні засоби спілкування; читають тексти різних стилів і типів мовлення, визначають їхні характерні особливості.

ПОГЛИБЛЕННЯ І СИСТЕМАТИЗАЦІЯ НАЙВАЖЛИВІШИХ ВІДОМОСТЕЙ З ОРФОЕПІЇ, ФОНЕТИКИ, СТИЛІСТИКИ (6 годин)		
Основні норми української літературної вимови. Звуки української мови. Голосні та приголосні звуки. Фонетична транскрипція	1	аналізують і виправляють орфоепічні помилки; визначають і комунікативно доцільно застосовують стилістичні можливості вивчених мовних одиниць в усному мовленні;
Правопис ненаголошених голосних, м'якого знака, апострофа	1	добирають приклади до вивчених орфограм;
Чергування голосних звуків. Чергування приголосних звуків	1	систематизують знання з фонетики, орфоепії, орфографії та стилістики;
Уподібнення приголосних звуків. Спрощення у групах приголосних	1	знайомляться з поняттями «норма», «орфоепія», «орфоепічна помилка», «орфоепічна норма», «милозвучність», «наголос», «логічний наголос»;
Стилістичні засоби фонетики РЗМ. Бібліографія. Анотація	1	«орфоепічна норма», «милозвучність», «наголос», «логічний наголос»;
Контрольна робота «Орфоепія. Фонетика. Стилістика»	1	організують свою діяльність (мотивують, ставлять цілі, планують, прогнозують, контролюють, здійснюють рефлексію, коригують); виявляють і аналізують факти порушення орфоепічної норми; працюють з орфоепічним словником і словником наголосів; співвідносять в уяві звук і букву; аналізують свос й чуже усне мовлення; добирають додаткову інформацію з теми; висловлюють припущення про важливість орфоепічної норми.
ПОГЛИБЛЕННЯ І СИСТЕМАТИЗАЦІЯ НАЙВАЖЛИВІШИХ ВІДОМОСТЕЙ З БУДОВИ СЛОВА, СЛОВОТВОРУ, СТИЛІСТИКИ (8 годин)		
Морфологічна будова слова. Творення слів. Будова слова. Основа слова. Типи основ. Типи морфем. Розбір слова за будовою	1	систематизують знання з морфологічної будови слова та способів творення слів; виявляють стилістичні особливості значущих частин слова та стилістичні засоби словотвору;
РЗМ. Тези, тематичні виписки науково-популярної статті	1	розбирають слова за будовою, визначають способи творення слів;
Основні орфограми у префіксах, коренях, суфіксах. Стилістичні особливості значущих частин слова	1	використовують словотворчі засоби в мовленні;
РЗМ. Твір-роздум за прочитаним текстом	1	пишуть слова з орфограмами в коренях, префіксах і суфіксах;
Словотвір. Твірна основа і словотворчі засоби	1	

Основні способи словотвору. Словотворчий аналіз слова. Стилістичні засоби словотвору	1	конспектують висловлювання, що сприймаються на слух.
<i>Контрольна робота</i> за темою <i>«Будова слова. Стилістика»</i>	1	
Аналіз контрольної роботи <i>РЗМ.</i> Конспектування висловлювань, що сприймаються на слух	1	
ПОГЛИБЛЕННЯ І СИСТЕМАТИЗАЦІЯ НАЙВАЖЛИВІШИХ ВІДОМОСТЕЙ З ЛЕКСИКИ, ФРАЗЕОЛОГІЇ, СТИЛІСТИКИ (5 годин)		
Лексика української мови за походженням. Зміни в лексичній системі	1	грунують суть понять «лексикографія», «словник», «довідник», «словіткова література»;
Терміни. Професійна лексика	1	називають основні типи словників;
Стилістичні засоби лексикології та фразеології	1	систематизують, зіставляють, аналізують, узагальнюють і використовують інформацію, яка міститься в лексикографічних джерелах, довідниках, ресурсах мережі Інтернет;
<i>Контрольна робота</i> за темою <i>«Лексика. Фразеологія. Стилістика»</i>	1	користуються у разі потреби, лексикологічними джерелами, виділяють необхідну інформацію з лексичних словників різного типу (тлумачного, словника синонімів, антонімів, іншомовних слів, фразеологічного та ін.) і довідників, зокрема мультимедійних;
Аналіз контрольної роботи <i>РЗМ.</i> Складання і розігрування діалогів. Телефонна розмова	1	висловлюють припущення про достовірність наявної інформації; виявляють недостовірність одержуваної інформації, прогапши в інформації та заповнюють їх; використовують знайдену інформацію для пояснень як докази та факти в різних навчальних і практичних ситуаціях, ситуаціях моделювання та проектування; визначають роль і стилістичні можливості вивчених лексичних одиниць; визначають роль і доречність використання фразеологічних засобів мови, їхню стилістичну функцію.
ПОГЛИБЛЕННЯ І СИСТЕМАТИЗАЦІЯ НАЙВАЖЛИВІШИХ ВІДОМОСТЕЙ З МОРФОЛОГІЇ, СТИЛІСТИКИ (8 годин)		

Система частин мови	1	систематизують поняття «морфологічна норма»;
Рід іменників. Назви осіб за професією, посадою тощо. Стилiстичні засоби морфології	1	зiставляють зв'язок морфологічної норми з граматичним значенням і граматичними категоріями самостійних та службових частин мови:
Варіанти відмінкових форм. РЗМ. Усний докладний переказ тексту	1	розрізняють морфологічні норми, пов'язані з особливостями класифікування, словозміни, вживання й поєднання різних частин мови в усному мовленні й на письмі:
Контрольна робота за темою «Морфологія. Стилiстика»	1	знають норми вживання самостійних і службових частин мови в усному та писемному мовленні:
Аналіз контрольної роботи МД. Аудіювання тексту публіцистичного стилю	1	виявляють й аналізують порушення морфологічних норм;
Орфографічно-пунктуаційний практикум	1	дотримуються правил написання відмінкових закінчень відмінюваних частин мови:
РЗМ. Усний і письмовий перекази із творчим завданням. Редагування тексту	2	коментують норми використання самостійних і службових частин мови та узгодження їх, покладаючись на правила та граматичні закономірності слововживання; організують власну діяльність щодо засвоєння морфологічних норм української мови (визначають мету, цілі засвоєння навчального матеріалу, пов'язують вивчене з теми із практичною діяльністю); планують застосування здобутих знань, набутих умінь і навичок у позанавчальних комунікативних ситуаціях; проводять рефлексію власної мовленнєвої діяльності з погляду додержання морфологічних норм, за потреби корегують її; користуються словниками, довідковою літературою й електронними ресурсами для перевірки й удосконалення власного рівня засвоєння морфологічної норми; аналізують усні й письмові тексти з погляду додержання морфологічних норм.
ПОВТОРЕННЯ (3 години)		
Повторення в кінці року	1	

РЗМ. Вітальна промова. Вітальний адрес	1	систематизують вивчений матеріал за рік;
Захист проєктів	1	виконують практичні завдання на повторення вивченого матеріалу; перекладають тексти з російської мови; захищають проєкти.
ПОГЛИБЛЕНИЙ РІВЕНЬ		
ВСТУП (1 година)		
Функції мови і мовлення. Роль мови у формуванні й самовираженні особистості	1	обґрунтовують необхідність підняття престижності української мови; дотримання культури мовлення як показника загальної культури і рівня інтелектуального розвитку особистості та нації в цілому; характеризують основні вимоги до мовлення; розрізняють нормативне і ненормативне використання мовних засобів.
РІВНІ МОВНОЇ СИСТЕМИ. НОРМИ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ. КУЛЬТУРА МОВЛЕННЯ І СПІЛКУВАННЯ (4 години)		
Рівні мовної системи. Норми літературної мови	1	знайомляться з нормами літературної мови; аналізують мовні рівні;
Культура мовлення	1	застосовують різні види й засоби спілкування;
Спілкування. Мовленнєва діяльність <i>МД.</i> Читання мовчки	1	моделюють ситуації спілкування відповідно до вимог культури мовлення;
Мовленнєвий етикет	1	використовують вербальні та невербальні засоби спілкування; читають тексти різних стилів і типів мовлення, визначають їхні характерні особливості.
ПОГЛИБЛЕННЯ І СИСТЕМАТИЗАЦІЯ НАЙВАЖЛИВІШИХ ВІДОМОСТЕЙ З ОРФОЕПІЇ, ФОНЕТИКИ, ОРФОГРАФІЇ (22 годин)		
Основні норми української літературної вимови	2	аналізують і виправляють орфоепічні помилки;
РЗМ. Бібліографія. Анотація	1	визначають і комунікативно доцільно застосовують стилістичні можливості вивчених мовних одиниць в усному мовленні;
Звуки української мови. Голосні та приголосні звуки. Фонетична транскрипція	1	добирають приклади до вивчених орфограм;
Правопис ненаголошених голосних, м'якого знака, апострофа	2	систематизують знання з фонетики, орфоенії, орфографії та стилістики;
Чергування голосних звуків	1	
Чергування приголосних звуків	1	
Уподібнення приголосних звуків	1	

Спрощення у групах приголосних	1	знайомляться з поняттями «норма», «орфоепія», «орфоепічна помилка», «орфоепічна норма», «милозвучність», «наголос», «логічний наголос»; організують свою діяльність (мотивують, ставлять цілі, планують, прогнозують, контролюють, здійснюють рефлексію, коригують); виявляють й аналізують факти порушення орфоепічної норми; працюють з орфоепічним словником і словником наголосів; співвідносять в уяві звук і букву: аналізують своє й чуже усне мовлення; добирають додаткову інформацію з теми; висловлюють припущення про важливість орфоепічної норми.
<i>РЗМ.</i> Тези, тематичні виписки науково-популярної статті	1	
Стилістичні засоби фонетики	2	
Повторення. Подвоєння та подовження приголосних звуків	1	
Правила вживання великої літери	1	
Написання слів іншомовного походження	2	
Написання складних слів разом, окремо та через дефіс	2	
Повторення вивченого про орфографію	1	
<i>Контрольна робота</i> за темою «Орфоепія. Фонетика. Орфографія»	1	
Аналіз контрольної роботи	1	

**ПОГЛИБЛЕННЯ І СИСТЕМАТИЗАЦІЯ НАЙВАЖЛИВИШИХ ВІДОМОСТЕЙ
З БУДОВИ СЛОВА, СЛОВОТВОРУ, СТИЛІСТИКИ (17 годин)**

Морфологічна будова слова. Творення слів	2	систематизують знання з морфологічної будови слова та способів творення слів; виявляють стилістичні особливості значущих частин слова і стилістичні засоби словотвору; розбирають слова за будовою, визначають способи творення слів; використовують словотворчі засоби в мовленні; пншуть слова з орфограмами в коренях, префіксах і суфіксах; конспектують висловлювання, що сприймаються на слух.
Будова слова. Основа слова. Типи основ	1	
Типи морфем. Розбір слова за будовою	1	
<i>РЗМ.</i> Твір-роздум за прочитаним текстом	2	
Основні орфограми у префіксах, коренях, суфіксах	2	
Стилістичні особливості значущих частин слова	2	
<i>РЗМ.</i> Конспектування висловлювань, що сприймаються на слух	1	
Словотвір. Твірна основа і словотворчі засоби	1	
Основні способи словотвору. Словотворчий аналіз слова	1	
Стилістичні засоби словотвору	1	
<i>Контрольна робота</i> за темою «Будова слова. Стилістика»	1	
Аналіз контрольної роботи <i>РЗМ.</i> Складання і розігрування діалогів. Телефонна розмова	2	

**ПОГЛИБЛЕННЯ І СИСТЕМАТИЗАЦІЯ НАЙВАЖЛИВИШИХ ВІДОМОСТЕЙ
З ЛЕКСИКИ, ФРАЗЕОЛОГІЇ, СТИЛІСТИКИ (14 годин)**

Лексика української мови за походженням. Зміни в лексичній системі	2	<p>групують суть понять «лексикографія», «словник», «довідник», «довідкова література»:</p> <p>називають основні типи словників: систематизують, зіставляють, аналізують, узагальнюють і використовують інформацію, яка міститься в лексикографічних джерелах, довідниках, ресурсах мережі Інтернет;</p> <p>користуються у разі потреби, лексикологічними джерелами, виділяють необхідну інформацію з лексичних словників різного типу (тлумачного, словника синонімів, антонімів, іншомовних слів, фразеологічного та ін.) і довідників, зокрема мультимедійних:</p> <p>висловлюють припущення про достовірність наявної інформації; виявляють недостовірність одержуваної інформації, прогалини в інформації та заповнюють їх;</p> <p>використовують знайдену інформацію для пояснень як докази й факти в різних навчальних і практичних ситуаціях, ситуація моделювання та проектування;</p> <p>визначають роль і стилістичні можливості вивчених лексичних одиниць;</p> <p>визначають роль і доречність використання фразеологічних засобів мови, їхню стилістичну функцію.</p>
Терміни. Професійна лексика	2	
Однозначні та багатозначні слова. Пряме і переносне значення слова	1	
Основні типи переносних значень слів: метафора, метонімія, синекдоха	1	
Омоніми. Синоніми. Антоніми. Пароніми	2	
<i>РЗМ.</i> Усний докладний переказ тексту	1	
Стилістичні засоби лексикології та фразеології	2	
<i>Контрольна робота</i> за темою «Лексика. Фразеологія. Стилістика»	1	
<i>РЗМ.</i> Усний і письмовий перекази із творчим завданням. Редагування тексту	2	
ПОГЛИБЛЕННЯ І СИСТЕМАТИЗАЦІЯ НАЙВАЖЛИВІШИХ ВІДОМОСТЕЙ З МОРФОЛОГІЇ, СТИЛІСТИКИ (36 годин)		
Система частин мови	1	<p>систематизують поняття «морфологічна норма»;</p> <p>зіставляють зв'язок морфологічної норми з граматичним значенням і граматичними категоріями самостійних та службових частин мови;</p> <p>розрізняють морфологічні норми, пов'язані з особливостями класифікування, словозміни, вживання й поєднання різних частин мови в усному мовленні та на письмі;</p> <p>знають норми вживання самостійних і службових частин</p>
Самостійні частини мови. Іменник: морфологічні ознаки, синтаксична роль. Рід і число іменників	1	
Рід іменників. Назви осіб за професією, посадою тощо	2	
Відміни і групи іменників. Відмінювання іменників	1	
<i>РЗМ.</i> Розгорнуте повідомлення в науковому та публіцистичному стилях	1	
Прикметник як частина мови. Розряди прикметників. Творення ступенів порівняння	2	

Правопис прикметників	1	мови в усному та писемному мовленні; виявляють й аналізують порушення морфологічних норм; дотримуються правил написання відмінкових закінчень відмінюваних частин мови; коментують норми використання самостійних і службових частин мови та узгодження їх, покладаючись на правила та граматичні закономірності слововживання; організують власну діяльність щодо засвоєння морфологічних норм української мови (визначають мету, цілі засвоєння навчального матеріалу, пов'язують вивчене з теми із практичною діяльністю); планують застосування здобутих знань, набутих умінь і навичок у позанавчальних комунікативних ситуаціях; проводять рефлексію власної мовленнєвої діяльності з погляду додержання морфологічних норм, за потреби корегують її; користується словниками, довідковою літературою й електронними ресурсами для перевірки й удосконалення власного рівня засвоєння морфологічної норми; аналізують усні й письмові тексти з погляду додержання морфологічних норм.
<i>РЗМ.</i> Виступ під час бесіди, дискусії, полеміки	1	
Числівник. Відмінювання і правопис числівників	1	
Зв'язок числівника з іменником	1	
Займенник: морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди займенників	1	
<i>РЗМ.</i> Виступ публіцистичного характеру	1	
Дієслово. Неозначена форма дієслова. Види дієслів. Перехідність, неперехідність	1	
Спосіб, час дієслова. Творення часових форм дієслова	1	
Дієвідміни дієслів. Творення дієслів, їхній правопис.	1	
Особливі форми дієслова: дієприкметник і дієприслівник. Творення активних і пасивних дієприкметників. Творення дієприслівників	2	
Стилістичні засоби морфології.	1	
<i>МД.</i> Аудіювання тексту публіцистичного стилю	1	
Варіанти відмінкових форм	2	
Правопис прислівників: разом, окремо, через дефіс	1	
<i>РЗМ.</i> Нарис про людину	1	
Службові частини мови. Правопис прийменників і сполучників	1	
Правопис часток. Правопис <i>не</i> і <i>ні</i> з різними частинами мови	1	
<i>Контрольна робота</i> за темою «Морфологія. Стилістика»	1	
<i>РЗМ.</i> Ділові папери. Доручення. Офіційний лист	2	
Аналіз контрольної роботи. <i>МД.</i> Аудіювання	1	
Орфографічно-пунктуаційний практикум	4	
<i>РЗМ.</i> Вітальна промова. Вітальний адрес	1	
ПОВТОРЕННЯ (8 годин)		
Повторення вивченого за рік	2	систематизують вивчений матеріал за рік; виконують практичні завдання на повторення вивченого матеріалу;
<i>РЗМ.</i> Контрольний твір-роздум на основі прочитаного тексту	2	
<i>РЗМ.</i> Переклад текстів	2	
Захист проєктів	2	

		перекладають тексти з російської мови; захищають проекти.
Тематичне планування		
Кількість годин	Характеристика навчальної діяльності учнів	
11 КЛАС		
БАЗОВИЙ РІВЕНЬ		
ВСТУП (1 година)		
Українська мова у світі. Українська діаспора	1	розширюють відомості про українську мову у світі та діаспору; аналізують висловлювання, на їхній основі будують власне міркування про значення мови у світі; організують свою діяльність (ставлять цілі, планують, прогнозують, контролюють, здійснюють рефлексію, коригують); аналізують риси, досвід і поведінку мовної особистості.
КУЛЬТУРА МОВЛЕННЯ І КОМУНІКАЦІЯ (1 година)		
Комунікативна діяльність. Ділове спілкування. Комунікація у професійній сфері. Міжкультурна комунікація	1	знайомляться з нормами літературної мови; аналізують мовні рівні; застосовують різні види й засоби спілкування; моделюють ситуації спілкування відповідно до вимог культури мовлення; використовують вербальні та невербальні засоби спілкування; читають тексти різних стилів і типів мовлення, визначають їхні характерні особливості.
ПОГЛИБЛЕННЯ І СИСТЕМАТИЗАЦІЯ НАЙВАЖЛИВІШИХ ВІДОМОСТЕЙ ІЗ СИНТАКСИСУ, ПУНКТУАЦІЇ ТА СТИЛІСТИКИ (31 година)		
Словосполучення. Типи словосполучень за морфологічним вираженням головного слова. Типи підрядного зв'язку. Словосполучення поширені та непоширені, повні та неповні	1	трактують суть понять «синтаксична норма», «синтаксичне керування», «синтаксична помилка»; усвідомлюють важливість синтаксичних умінь для розвитку мислення й мовлення;

Просте речення. Підмет і присудок як головні члени речення. Способи вираження підмета. Простий і складений присудок (іменний і дієслівний)	1	використовують у власному мовленні правила побудови складних речень; організують свою діяльність (мотивують, ставлять цілі, планують, прогнозують, контролюють, здійснюють рефлексію, коригують); виявляють порушення синтаксичних зв'язків;
Означення, додаток і обставина як другорядні члени речення. Види обставин. Прикладка як різновид означення. Порівняльний зворот. Кома при порівняльному звороті. Написання прикладок через дефіс	1	посідають граматично правильно слова в реченнях і словосполученнях; аналізують у тексті та реченнях приклади порушення синтаксичної норми; висловлюють припущення про взаємозв'язок синтаксичної норми і чіткості, логічності, ясності тексту; виявляють у реченнях порушення правил синтаксичного керування й узгодження;
Однокладні прості речення. Повні й неповні речення. Тире в неповних реченнях	1	пропонують правильні варіанти під час редагування тексту й речень; створюють власні висловлювання на морально-етичні теми і за прочитаними тестами;
<i>РЗМ.</i> Письмовий переказ тексту публіцистичного стилю із творчим завданням	1	виконують синтаксичний розбір словосполучень і речень; трактують суть понять «пунктуаційна норма», «розділові знаки»;
Речення з однорідними членами. Речення із звертаннями, вставними словами (словосполученнями, реченнями). Речення з відокремленими членами. Розділові знаки	1	усвідомлюють важливість пунктуаційної грамотності; називають правила розставлення розділових знаків; помічають і виправляють пунктуаційні помилки; інтонують текст відповідно до поставлених у ньому розділових знаків;
<i>РЗМ.</i> Письмовий твір-роздум на основі прочитаного тексту. Розділові знаки у простому реченні. Підготовка до контрольної роботи	1	аналізують у тексті розділові знаки; пропонують варіанти розділових знаків.
<i>Контрольна робота</i> за темою «Просте речення» (диктант із граматичним завданням)	1	

Аналіз контрольної роботи. Пряма і непряма мова. Заміна прямої мови непрямою. Розділові знаки при прямій мові. Цитата як спосіб передачі чужої мови. Діалог. Розділові знаки при цитаті та діалозі	1
<i>РЗМ.</i> Письмовий твір-роздум на основі прочитаного тексту	1
Складне речення і його ознаки. Складне речення без сполучників, із сурядним і підрядним зв'язком. Складносурядне речення, його будова і засоби зв'язку в ньому. Стилiстичні особливості простих і складних речень. Синтаксичний розбір складносурядного речення	1
<i>РЗМ.</i> Контрольний твір-роздум на морально-етичну тему на основі прочитаного тексту	1
Синоніміка складносурядних речень з різними сполучниками. Розділові знаки. Синтаксичний розбір складносурядного речення. <i>РЗМ.</i> Ділові папери. Автобіографія	1
<i>Контрольний тест</i> за темою «Складносурядне речення»	1
Аналіз контрольної роботи. Складнопідрядне речення, його будова і засоби зв'язку в ньому. Види складнопідрядних речень. Означальні та з'ясувальні підрядні речення	1
<i>РЗМ.</i> Письмовий твір-роздум на основі прочитаного тексту	1
Обставинні підрядні речення. Розділові знаки у складнопідрядних реченнях. Синтаксичний розбір складнопідрядних речень	1
<i>Контрольна робота</i> за темою «Складнопідрядне речення» (диктант із граматичним завданням)	1
<i>РЗМ.</i> Письмовий твір-роздум на основі прочитаного тексту	1
Аналіз контрольної роботи. Безсполучникове складне речення (БСР). Сміслові відношення між простими реченнями. Розділові знаки в БСР	1

Складне речення з різними видами зв'язку. Розділові знаки у складному реченні з різними видами зв'язку. Синтаксичний розбір речення. Підготовка до контрольної роботи	1	
<i>Контрольний тест</i> за темою «Складне речення»	1	
Аналіз контрольного тесту. Повторення вивченого. Підготовка до державної підсумкової атестації. Фонетика. Орфоепія. Фонетичний аналіз слова	1	
<i>РЗМ. Контрольний переказ</i> тексту публіцистичного стилю із творчим завданням	1	
Подовження, подвоєння приголосних. Спрощення у групах приголосних. Чергування голосних та приголосних звуків. Уподібнення приголосних	1	
Складні випадки правопису м'якого знака, апострофа; правопис слів іншомовного походження. Правопис складних слів	1	
Лексикологія та фразеологія української мови	1	
<i>РЗМ. Письмовий твір-роздум</i> на основі прочитаного тексту. Морфеміка. словотвір	1	
Морфологія (самостійні частини мови, службові частини мови)	1	
<i>РЗМ. Письмовий твір-роздум</i> на основі прочитаного тексту	1	
<i>Контрольний тест</i> за рік	1	
ПОВТОРЕННЯ (1 година)		
Аналіз контрольної роботи. Повторення вивченого	1	систематизують вивчений матеріал за рік: виконують практичні завдання на повторення вивченого матеріалу: перекладають тексти з російської мови; захищають проекти.
ПОГЛИБЛЕНИЙ РІВЕНЬ		
ВСТУП (1 година)		

Українська мова у світі. Українська діаспора	1	розширюють відомості про українську мову у світі й діаспору; аналізують висловлювання, на їхній основі будують власне міркування про значення мови у світі; організують свою діяльність (ставлять цілі, планують, прогнозують, контролюють, здійснюють рефлексію, коригують); аналізують риси, досвід і поведінку мовної особистості.
КУЛЬТУРА МОВЛЕННЯ І КОМУНІКАЦІЯ (4 години)		
Комунікативна діяльність	1	знайомляться з нормами літературної мови;
Ділове спілкування. Комунікація у професійній сфері	1	аналізують мовні рівні;
Міжкультурна комунікація	1	застосовують різні види й засоби спілкування; моделюють ситуації спілкування відповідно до вимог культури мовлення; використовують вербальні та невербальні засоби спілкування; читають тексти різних стилів і типів мовлення, визначають їхні характерні особливості.
ПОГЛИБЛЕННЯ І СИСТЕМАТИЗАЦІЯ НАЙВАЖЛИВІШИХ ВІДОМОСТЕЙ ІЗ СИНТАКСИСУ, ПУНКТУАЦІЇ ТА СТИЛІСТИКИ (60 годин)		
Словосполучення. Типи словосполучень за морфологічним вираженням головного слова. Типи підрядного зв'язку. Словосполучення поширені та непоширені, повні та неповні	2	трактують суть понять «синтаксична норма», «синтаксичне керування», «синтаксична помилка»; усвідомлюють важливість синтаксичних умінь для розвитку мислення й мовлення;
Просте речення. Підмет і присудок як головні члени речення. Способи вираження підмета	2	використовують у власному мовленні правила побудови складних речень;
Простий і складений присудок (іменний і дієслівний)	2	організують свою діяльність (мотивують, ставлять цілі, планують, прогнозують, контролюють, здійснюють рефлексію, коригують);
Означення, додаток і обставина як другорядні члени речення. Види обставин	3	виявляють порушення синтаксичних зв'язків;
Прикладка як різновид означення. Порівняльний зворот. Кома при порівняльному звороті. Написання прикладок через дефіс	2	послідують графічно правильно слова в реченнях і словосполученнях;
Односкладні прості речення	1	аналізують у тексті й реченнях
Повні й неповні речення. Тире в неповних реченнях	1	приклади порушення синтаксичної норми;

<i>РЗМ.</i> Письмовий переказ тексту публіцистичного стилю із творчим завданням	2	<p>висловлюють припущення про взаємозв'язок синтаксичної норми і чіткості, логічності, ясності тексту;</p> <p>виявляють у реченнях порушення правил синтаксичного керування й узгодження;</p> <p>пропонують правильні варіанти під час редагування тексту й речень;</p> <p>створюють власні висловлювання на морально-етичні теми та за прочитаними тестами;</p> <p>виконують синтаксичний розбір словосполучень і речень;</p> <p>трактують суть понять «пунктуаційна норма», «розділові знаки»;</p> <p>усвідомлюють важливість пунктуаційної грамотності;</p> <p>називають правила розставлення розділових знаків;</p> <p>помічають і виправляють пунктуаційні помилки;</p> <p>інтонують текст відповідно до поставлених у ньому розділових знаків;</p> <p>аналізують у тексті розділові знаки; пропонують варіанти розділових знаків.</p>
Речення з однорідними членами. Розділові знаки	1	
Речення із звертаннями, вставними словами (словосполученнями, реченнями). Розділові знаки	1	
Речення з відокремленими членами. Розділові знаки при відокремлених членах	1	
<i>РЗМ.</i> Письмовий твір-роздум на основі прочитаного тексту	2	
Розділові знаки у простому реченні. Підготовка до контрольної роботи	1	
<i>Контрольна робота</i> за темою «Просте речення» (диктант із граматичним завданням)	1	
Аналіз контрольної роботи. Синтаксичний розбір речення	1	
Узагальнення вивченого про просте речення	1	
Пряма і непряма мова. Заміна прямої мови непрямою. Розділові знаки при прямій мові	1	
Цитата як спосіб передачі чужої мови. Діалог. Розділові знаки при цитаті та діалозі	1	
<i>РЗМ.</i> Письмовий твір-роздум на основі прочитаного тексту	2	
Складне речення і його ознаки. Складне речення без сполучників, із сурядним і підрядним зв'язком	1	
Складносурядне речення, його будова і засоби зв'язку в ньому. Стилiстичні особливості простих і складних речень	2	
Розділові знаки між простими реченнями у складносурядному	1	
Синтаксичний розбір складносурядного речення	1	
<i>РЗМ. Контрольний твір-роздум</i> на морально-етичну тему на основі прочитаного тексту	2	
Синоніміка складносурядних речень з різними сполучниками. Розділові знаки	1	
<i>РЗМ.</i> Ділові папери. Автобіографія	1	
Синтаксичний розбір складносурядного речення	1	

<i>Контрольний тест</i> за темою «Складносурядне речення»	1	
Аналіз контрольної роботи. Повторення вивченого	1	
Складнопірядне речення, його будова і засоби зв'язку в ньому. Види складнопірядних речень	1	
Означальні та з'ясувальні пірядні речення	1	
<i>РЗМ.</i> Письмовий твір-роздум на основі прочитаного тексту	2	
Обставинні пірядні речення	1	
Розділові знаки у складнопірядних реченнях	1	
Синтаксичний розбір складнопірядних речень	1	
<i>Контрольна робота</i> за темою «Складнопірядне речення» (диктант із граматичним завданням)	1	
<i>РЗМ.</i> Письмовий твір-роздум на основі прочитаного тексту	2	
Аналіз контрольної роботи. Безполучникове складне речення (БСР). Сміслові відношення між простими реченнями	1	
Розділові знаки в БСР	1	
Складне речення з різними видами зв'язку	1	
Розділові знаки у складному реченні з різними видами зв'язку	1	
Синтаксичний розбір речення. Підготовка до контрольної роботи	2	
<i>Контрольний тест</i> за темою «Складне речення»	1	
Аналіз контрольного тесту. Повторення вивченого	1	
<i>РЗМ.</i> <i>Контрольний переказ</i> тексту публіцистичного стилю із творчим завданням	2	
ПОВТОРЕННЯ І СИСТЕМАТИЗАЦІЯ НАЙВАЖЛИВІШИХ ВІДОМОСТЕЙ З ЛІНГВІСТИКИ ТЕКСТУ І СТИЛІСТИКИ (7 годин)		
Текст і його ознаки. Текст у професійному спілкуванні	2	тракують суть понять «лінгвістика тексту», «стилістична норма»,
Зміст і будова тексту. Складне синтаксичне ціле (ССЦ)	2	«стилістична помилка», «складне синтаксичне ціле»;
Види і типи текстів	1	розрізняють стилістичне забарвлення лексичних і
<i>РЗМ.</i> Переклад текстів	2	словотворчих засобів мови:

		<p>знаходять у тексті стилістично забарвлені морфологічні засоби, варіанти граматичних форм; розрізняють відтінки значень простих речень; знаходять у реченні стилістично забарвлені засоби простого і складного речення; називають види стилів і розрізняють їх; організують свою діяльність; визначають доречність використання в тексті стилістично забарвлених лексичних і фразеологічних засобів; здійснюють синонімічну заміну з метою увиразнення стилю; проводять заміну стилістично нейтральних мовних засобів стилістично забарвленими і навпаки; виявляють порушення стилістичної норми; редагують текст; виконують переклад текстів з російської мови; виявляють у тексті стильові ознаки; порівнюють тексти різних стилів.</p>
РИТОРИКА (7 годин)		
Риторика як наука і мистецтво	1	розглядають суть понять «риторика», «мовленнєва ситуація», «мовець», «аудиторія», «текст», «комунікативний намір», «мовленнєвий вчинок»;
Риторичні вимоги до мовця	1	усвідомлюють важливість риторики й риторичних умінь;
Підготовка промови	2	називають умови успішного спілкування;
Структурування ораторської промови. Мовне оформлення висловлювання	2	називають етапи підготовки виступу;
Полемічна майстерність	1	виявляють комунікативні наміри мовця; моделюють ситуації спілкування; аналізують зміст висловлень; складають, редагують промови; переказують взірцеві тексти промов; знайомляться з полемічною майстерністю.
ОРФОГРАФІЧНО-ПУНКТУАЦІЙНИЙ ПРАКТИКУМ (21 година)		

Підготовка до державної підсумкової атестації. Фонетика. Орфоепія. Фонетичний аналіз слова	2	повторюють найважливіші відомості з фонетики, орфоєпії, орфографії; систематизують вивчений матеріал за 10 та 11 класи; користуються знаннями; виконують практичні завдання на повторення вивченого матеріалу; перекладають тексти з російської мови; пишуть власні висловлювання за прочитаним текстом.	
Подовження, подвоєння приголосних. Спрощення у групах приголосних. Чергування голосних та приголосних звуків. Уподібнення приголосних	2		
Складні випадки правопису м'якого знака, апострофа; правопис слів іншомовного походження	2		
Правопис складних слів	2		
Лексикологія та фразеологія української мови	1		
<i>РЗМ.</i> Письмовий твір-роздум на основі прочитаного тексту	2		
Морфеміка, словотвір	1		
Морфологія (самостійні частини мови)	2		
Морфологія (службові частини мови)	2		
<i>РЗМ.</i> Письмовий твір-роздум на основі прочитаного тексту	2		
<i>Контрольний тест</i> за рік	2		
Аналіз контрольної роботи	1		
ПОВТОРЕННЯ (2 години)			
Повторення вивченого за рік	2		систематизують вивчений матеріал за рік; виконують практичні завдання на повторення вивченого матеріалу; перекладають тексти з російської мови; захистають проекти.

7. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ТА МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Підручники

1. Заболотний О.В., Заболотний В.В. Українська мова (підручник). 10 клас. – Київ: Генеза, 2018.
2. Заболотний О.В., Заболотний В.В. Українська мова (підручник). 11 клас. – Київ: Генеза, 2019.
3. Бсляев О.М. Українська мова. 10–11 кл. Київ: Освіта, 2004.
4. Площ М.Я., Тихоша В.І., Караман С.О., Караман О.В. Українська мова (академічний та профільний рівень). 10 кл. Київ: Освіта, 2010.
5. Караман С.О., Караман О.В., Площ М.Я., Тихоша В.І. Українська мова (академічний та профільний рівень). 11 кл. Київ: Освіта, 2011.

6. Тихоша В.І., Караман С.О. Рідна мова. Підручник для 10 класу гімназій, ліцеїв та шкіл з поглибленим вивченням української мови. Київ: Освіта, 2004.
7. Тихоша В.І., Караман С.О. Рідна мова. Підручник для 11 класу гімназій, ліцеїв та шкіл з поглибленим вивченням української мови. Київ: Освіта, 2006.
8. Олійник О.Б. Українська мова. 10–11 кл. Київ: Вікторія, 2004.